

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉG

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

LŐRINCZY BÉLA

1875 — 1937.

Én vagyok a feltámadás és az élet, aki én bennem hiszen, ha meghal is él. Ján. 15, 25.

Mi tudjuk, midőn földi házunknak hajléka elbomol, épületünk Istentől leszen, tudniillik: nem kézzel csinált házunk, hanem örökkévaló a mennyben. 2 Kor. 5, 1.

Az igazak fénylenek, mint a nap, az ő atyjoknak országában. Máté 13, 43.

Dr. Kiss Elek tanár urnak
Cluj. JiceUnitar.

Lőrinczy Béla.
1875—1937.

Lőrinczy Béla ny. tanító és énekvezér 1937 április 2-án rövid szenvedés után meghalt. Távozása nagy veszteség nemcsak a gyászoló családnak, hanem mindannyiunknak, mert a szép népes család elvesztette a gondoskodó szeretetben pótolhatatlan családfőt, mi pedig egy buzgó kultur munkás egyháztagot veszítettünk.

Lőrinczy Béla Dumbraveni-n 1875-ben született. Elemi iskoláit Avrameștin, középiskoláit Sighișoaran a szász gimnáziumban végezte, I. G. Ducan pedig tanítói oklevelet szerzett. Minthogy magyarul és németül jól tudott, egyszerre két tanítói állás nyílt meg előtte, egyik Mediașon, a másik Comanești községben. Lőrinczy Béla nemzete gyermekei közé vágyott s 1896—1904-ig, mint Comanești tanító és énekvezér szolgálta a nevelés ügyét. Ez idő alatt egy évig a lelkesítő állás ürességben lévén, a szászéki szolgálatot is teljesítette. Az 1896 évi nagy nemzeti ünnepségeken, mint kiváló tornász vett részt. 1897-ben házasságra lépett Kassai F. Juliánával. A boldog frigyét Isten 8 gyermekkel áldotta meg. Ezek között egyházunknak két kiváló lelkésze van: a turdai és a bucurești. Tanítói működésének elismeréséül 1904-ben az odorheui elemi iskolához helyeztetett át s itt maradt 1931-ben történt nyugdíjbameneteléig. Közben 1915-től a háború végéig katonáskodott zászlósi rangban.

Odorheui egyházközségben énekvezéri szolgálatot teljesített 1904—1915-ig, azután mint pénztárnok, majd mint választott keblő tanácsos békességre főrekvő lélekkel s hűséggel szolgálta az egyház község ügyeit s szívének jó kincseiből hozott elő jókat.

Ki szerető szívektől szakadt el, nem halt meg. Lőrinczy Béla-nak is eredményekben Istentől megáldott élete mellett a szeretet teszi áldottá emlékét, midőn családja 5000 Lei alapítványt tett egyházközségünkönél a szegény gyermekek tankönyv-segélyére s egyházi énekből a legkiválóbbak jutalmazására. A „Lőrinczy Béla emlékalap”, melyet tisztelői és barátai bizonyára még növelni fognak, hirdeti nevét. Emléke legyen áldott. Pihenése legyen csendes. S. I.

Dr. Veress Géza.

Alig pár héttel ezelőtt adtunk hírt özv. árkosi dr. Veress Vilmosné haláláról s már is újabb csapás érte a gyászoló családot.

Folyó évi április hó 9-én, 49 éves korában, meghalt árkosi dr. Veress Géza O. T. I. orvostitkár Budapesten.

Dr. Veress Géza Dr. Veress Vilmos kereskedelmi akadémiai tanárnak a fia volt, az imperium változásáig mint Cluj város fizti főorvosa működött, 1927-ben elhagyta városunkat s azóta Budapesten, mint az O. T. I. orvostitkára dolgozott.

Városunkban, mint humánus jó orvost ismerték, korai halála mindnyájunknak mély fájdalmat okozott. Pihenjen csendesen!

Emlékezés Irsay Józsefnéről.

Ez év április hó 18-án halt meg 82-ik életévében Clujon. Nem tartozott az unitárius egyházi és vallásos közösségbe. Születésére nézve római katolikus vallású volt s mint református pap özvegye halt meg.

Hogy mégis e helyen emlékezünk meg róla, annak több oka is van.

A legelső az, hogy végrendeletében saját egyházán és több jótékonyági egyesületen kívül, amelyekre vagyona tetemes részét hagyta, a *cluji unitárius egyházközösségnek is 50,000⁰ — lelt adományozott.* Ebben a tényében lehetett része a néhai unitárius vallású édes apáról való kegyeletes megemlékezésnek is. De a jelek arra is vallanak, hogy ő, akinek az adakozás, a jótékonyág, a segítségni vágyás egész életében életleme és lelki szükséglete volt, úgy érezte, hogy a jótétet személyválogatás, vallási és más megkülömböztetések nélkül kell gyakorolni, mert ez egyedül illő annak természetéhez. Ebben a föltevésben még inkább megerősít az a tény, hogy a néhainak többször és végőhajtásig is kifejezett határozott kívánsága volt az is, hogy koporsójánál unitárius pap is mondjon imát és búcsuztatót.

Irsay Józsefné.

Ennek a ténynek előttünk a szokatlanság, a nemmindennapiság ad különös értéket és jelentőséget. S ezek által válik egyfelől bizonyoságává annak a lelki emelkedettségnek, amely még ma is kevesek tulajdona s válik másfelől valósággal apostoli és prófétai nyomatékka való hirdetőjévé annak a keresztényhez egyedül illő elvnek, amelyet a Szentírás így fejez ki: „az Úr előtt mindenki minden nemzetségben kedves, aki az ő akaratát cselekszi“, mert az ő atyai akarata az, hogy az ő gyermekei között semmiféle különbségek érzelmi szakadékokat ne okozzanak.

Szóljon hát ez ma — a faji és felekezeti túlzások e szomorú korában — intésül mindenkinek, akit ez illet. De szóljon első helyen — példaadásul és intésül — nekünk, unitáriusoknak az ősi szabadelvű szellem megőrzésére és ápolására abban a tudatban, hogy — az örök igazságok és értékek törvénye szerint — csak ezé a szellemé lehet a jövő.

Legyen csendes nyugodalma és áldott emléke annak a nemes léleknek, aki az ő egyszerű életével is profétájává vált ennek a biztató gondolatnak és reménységnek.

Ürmösi Károly,
esperes.

Hapgood Norman.

Hapgood Norman 1936 augusztus 1. óta a legrégebb amerikai vallásos újságnak a „Christian Register”-nek (alapítva 1821.) szerkesztője. Wilson elnöksége alatt az Egyesült-Államok nagykövete volt Dániában. Harvard-egyetemen végzett. Hatvankilenc éves ember. A multban lapszerkesztő volt. Mostani tiszte sorrendben a hatodik, a „Christian Register”, amelynek szerkesztésére megbízást kapott. Újságjának egyik számában, mint szerkesztő, a Harvard-egyetem jubilaris ünnepségeivel kapcsolatosan „Két dicsőséges szabadság” címen ír.

A Harvard-egyetem korszakalkotó ünnepségein, — írja — az érdeklődés előterében a szabadságban való bizalom állott. Az unitáriusok kétszeres önérettel tekinthetnek a szabadelvűség vívmányaira a multban s a jelenben pedig, mint arra az alapra, melyre jövőt lehet építeni.

Egy alkalmi bizottság összeállította az egyetemen végzett annak az ötven hallgatónak a névsorát, — az élőköt nem véve számításba, — akiket életművük alapján legnagyobbaknak ismer el a közvélemény. Az ötvennek feléről világosan megállapítható unitáriussága s ezen kívül főbben vannak még a névsorban, akik unitárius elveket vallottak. Mit jelent egy kis felekezetnek ez a feltünően magas képvisellete. Ez akkor lesz világossá, ha e nevek viselőit úgy vallási, mint politikai szabadelvűségük viszonylatában vesszük szemügyre. E viszonylat megállapítása fontos, mert vannak, akik embereknek vallási hovatartozása és polgári magatartása között kapcsolatot nem látnak.

A névsorban az első Adams F. Károly unitárius. Adams János, Adams Quincy, Jefferson Tamás köztársasági elnökök szintén. Aztán Franklin Benjamin. Vegyük számba a függetlenségi nyilatkozat (1776.) aláíróit, mintegy negyedrésze unitárius és a többi is vallási viszonylataiban szabadelvű. S végeredményében ezek nem egyet jelentenek? Lehetséges az, hogy ugyanazon személy becsülje és éljen a szabadsággal egyik téren s azt ne vigye magával a másikra?

Térjünk vissza az ötvenes névsorhoz s a cselekvőktől a gondolkodók mezejére tekintve, ott találjuk Emersont, legnagyobb írásterén, az unitárius egyháznak nemcsak tagja, hanem lelkésze is. Kiváló történéseinket találjuk ott, mint Bancroft, Sparks, Prescott, Motley, Parkman, Higginson, Fiske.

Emerson neve mellett az irodalomban Thoreau, Holmes W. Q., Lowell R. I., Norton, Eliot K.; jogi szakban Storey, Holmes ifj., s ugyancsak Emerson mellett nagy hitszónokai Parker Tivadar, Channing E. Vilmos és Hale E. Edward.

Az ujabbkori nevelésügy vezérei között első Eliot W. Károly (a Harvard-egyetem rektora), akit barátaim közé sorozhatok s akivel

gyakori beszélgetéseink sorát ritka esetben fejeztük be anélkül, hogy ki ne fejezte volna egyházunk értelmi színvonala fölötti büszkeségét. Eliot barátja James W., akihez szintén engem is barátság fűzött, az egyetem kápolnájában a napi imádságban vett részt és ott olvasta tanítványainak a Bibliát.

Szerkesztői mondanivalóját Hapgood ezzel végzi: Dolgozzunk együttesen. — Most, mikor egy keveset a külső dolgokkal foglalkoztam, mit mondjak a jelenlegi egyháztámogató munkáról? Vannak esetek, mikor unitárius gyülekezetek olyan tagjai, akik nem sokat tesznek a helyzet javítására, a dolgot azzal intézik el, hogy egyszerűen okul azt hozzák fel, hogy nem szeretik a papot. Rendben van. Előfordulhat ez is. De ne feledjük, hogy az összes kötelességek végrehajtása nem a papon áll. Sőt a hiveken legalább is olyan mértékben áll, mint a papon. Gyakori eset, hogy a pap érdemel jobb gyülekezetet. Mindenkinék csak javát szolgálja, ha saját tükrebe belenéz és meggondolja, hogy vajjon megtesz-e mindent gyülekezetében a munka támogatására, legalább oly mértékben, amennyire módja és alkalma van rá.

Kiss Sándor.

Tavaszi virágok.

*Kinézek az ablakomon,
A kék égen sugár özön.
Szent, ragyogó tavaszi fény,
Az ablakon átal köszön.*

*A ragyogó tavaszfényben,
Uj élet van, szent báj lakik. —
Ákaratlan dalra gyújtja
A lelkemnek vig álmait.*

*A természet virágdiszben
Most fürödik illatárban. —
A lelkemen végig táncol
E világon mennyi vágy van.*

*S mit a sors a szivembe' vert,
A sok fájó, égő sebet
Nem fáj most úgy: örvendezek,
Addig, amig élni lehet...*

*Az illatos tavaszfényben,
Álmok, dalok égre kelnek. —
A szobában hallszik, hogy kint
Csalogányok énekelnek.*

*A fény egyre köszönget még;
Mint ismerős, mint szent rokon.
Hozzám simul, majd elszalad:
Ott játszik a falombokon.*

Aztán tovább, tovább szalad:

Hegyekre is kilátogat.

Hegyen, völgyön s a lelkemen

Kibontja a virágokat...

Izsák Domokos.

Külföldi unitárius lelkészek kitüntetése.

A magyar kormányzó megengedte, hogy a szegedi m. királyi Ferencz József-tudományegyetemen John Howland Lathrop dr. brooklyni unitárius lelkészt és Sydney Booth Snow dr. unitárius lelkészt, a meadvillei theologiai akadémia elnökét a jog- és igazság eszméinek odaadó és önzetlen szolgálatában szerzett érdemeik elismeréséül a bölcsészettudományok tiszteletbeli doktorává avassa és részükre a tiszteletbeli doktori oklevelet kiszolgáltatassa.

Fegyelem a társadalomban.

Társadalom az emberiség egyetemes családja. Vérségi, vagy hitbeli tagozódás alapján beszélhetünk külön nemzeti és egyházi társadalmakról. Ez egyszer a faji és felekezeti korlátokat bontsuk le bár gondolatban, ha a gyakorlat ellene is van s lássuk az embert, mint értelmi és erkölcsi fölényrel dolgozó társas lényt, egy Atyának a gyermekeit egyetlen terebélyes családfának, az emberi társadalomnak árnyékában.

Tudós elmék sokat foglalkoztak a kérdéssel, hogy mi a sajátos vonás, jellemző tulajdonság, ami az embert más élőlényektől megkülönbözteti s általában emberré teszi. Köztudat e tekintetben rendszerint az értelmi fölényre hivatkozik. Az értelmesség egyeduralmi tétele azonban tarthatatlan. Vannak alsóbbfoku lények, melyek az egyoldalú lefokozásba nem nyugosznak bele s azt határozottan megfélelbezik.

Nem kell ahoz tudósnak lenni, hogy megfigyelhessük, milyen meglepően fejlett rendszerrel és világos logikával építette ki nem egy rovarfaj a maga lebecsült állati társadalmát. Itt vannak pl. a világ legjobb építőmesterei, a dolgozó méhek. Formaérzékük a területet célszerűen kiaknázó pompás építménnyel rácáfol a mai legképzettebb építész munkájára is. Társas viszonylatukban, a családban milyen példás a munkamegosztás, a rend, a fegyelem. A fajtisztaság és kiválasztás nehéz kérdését — ami egy Hüllernek annyi fejtörést okoz — az anyakirálynő milyen tökéletes egyszerűséggel oldja meg. Vagy nézzük a már nem oly kellemes és hasznos, de a méhekénél még intelligensebb hangyátársadalmat. Látva az észszerű berendezkedést, az életmód szellemességét, az ember szinte zavarba jön Linne rendszerére gondolva, hogy melyik az elsőbb, az okos ember (*homo sapiens*) vagy az oktalan hangya (*formicidae*)? Magam is megfigyeltem, milyen nagy szakértelemmel gondozzák „házi állatai”-kat, a levélélősdieket s fejősteheneik eltartása — ami a földmivesnél nagy költséget emészt fel — náluk mennyire nem kerül semmi kiadásba. Hogy egyes hangyatorzsek rabszolgákat tartanak s őket céljaikra felhasználják, ezért sem tudom elítélni e szorgalmas népet. Valószínűen még az ókorban valamelyik vadnéptörzstől sajátították el ezt a szokást. Közbecsületünk érdekében mondom, mert szégyen volna azt állítani, hogy a mai művelt emberiség tanította meg őket arra, mi a kizsákmányolás.

Természetrizai ismertetések nyomán menjünk el az elefánt házába, az afrikai, vagy indiai őserdőkbe s megcsodálva ennek az állatoriasnak nagy emlékezőtehetségét, vonuló hadoszlopaiknak emberi módon következetes, tervszerű számításait, könnyen meggyőződhetünk arról, hogy a teremtés koronája kivételesnek hitt képességeivel a nagy teremtésben épen nem áll egyedül.

Az értelmi fölény álláspontja vitatható lévén a magasabbrendűség ingadozó trónját az erkölcsi fölény pillérével kellene alátámasztani. Ám ennek a fölénynek is vannak mélyreható fogyatkozásai és szépséghibái.

Csoportokba verődés, ha a jelszó zavaros, mindig von le valamit a magasabb értékből. A tömeglélektan tanításához hiven minden vezető szerepet játszó egyén tapasztalhatta, bárha szűk társadalmi téren is, hogy a jellem a tömegéletben sokszor előnyösnek nem mondható változáson megy keresztül. Az egyéni kiválóságot a tömeg a nyájember szürkeségével sikkasztja el. Derék emberek, sokszor egy világ sorsának intézői, összeülnek nagy tanácskozás végett. Összedugják fejüket, mint lúdak a tarló felett s azután szétválnak a határozattal, hogy ki-ki magának. Honnan e színjátzó alakoskodás, züllesztő változás? Az önző, fegyelmezetlen hajlam törtetéséből. Úgy kell lenni, ahogy a „Nyomorultak“ írója (Hugó V.) bevallja: „Osztrigától a sasig, malactól a tigrisig minden állatból van valami vonás az emberben. Néha egyszerre több állat is képviselve.“ Még az hagyján, ha legalább értelmes és hasznos állatok nyomulnának előtérbe a lelki életben. De rendszeren a ragadozó fajta buvik elő rejtékhelyéből s a társas életben kész a keserű szállóige: „Az ember egymásnak nem testvére, hanem farkasa“.

Kezdetleges, durva állapotban a műveltség ismerete nélkül érhető, ha az emberek egymást felfalják. De, mivel menthető a huszadik század emberének kegyetlen, vérszomjas magatartása? Honnan veszi igazolását az elfajultság, mely az egyetemes kultúra emlőjén nőtt nagyra? Erre nincsen felelet. Csak szomorú tény az, hogy a közönség eszméje szélsőséges áramlatok viharzónájába került s a vihar az eszmével együtt elsőprésszel fenyegeti mindazt, ami eddig érték volt, amit a világtűz romhalmazai közül sikerült egykor kimenteni, hogy a koldustarisznya ne legyen egészen üres s az üszkös romok felépüljenek.

Elfogultság és türelmetlenség dühödt szenvedélye dül ma világ szerzte. Hadjáratot vezetnek az együvé tartozás, a közös eredet, a testvériség gondolata ellen. A hadművelet nagyon alkalmas arra, hogy teljesen lerombolja az erkölcsi fölényt, kioltsa az életet s hullaszaggal fertőzze a világot. Kétségtelen, hogy egy rögeszmének, a rombolás sátáni szellemének is van a maga nemében fegyelmező ereje, miként a gonoszfevőnek is van egy varázsigéje, amivel a sötét munkáját végbe viszi. Csakhogy a világnak ez az ereje a legnagyobb gyengesége s az efajta fegyelem nem jelent mást, mint a lelkiség alkotó elemeinek feltartóztatlan szabályos felbomlását.

Az igazi fegyelem mindig az élet előrehajtó törvényszerűségéhez igazodik. A fejlett rovatársadalom példájában épen az a megkapó, hogy a köztörvénynek mindenik önként engedelmeskedik s azt fegyintézet nélkül is végrehajjták. Törvény uralma alatt élnek és növekednek, mint a virágok, melyek napfény érintésére kitérnek szűzi kelyhüket s szépséggel, illattal bájlnak el.

Az emberi társadalom is törvényekre támaszkodik. Isteni és emberi törvényekre. Törvényekben igazán nem szűkölködünk. A nagyon kiokosodott, ravasz értelem azonban minden áron kibuvót keres s ha másképp nem megy, a törvény leple alatt követ el olyat, amiért közérkölcstől által szentesített törvény szerint szigorú büntetés járna. Fe-

lelősségérzet kiveszett a lelkekből. Ezért van, hogy minden rovottmultú betőrő, szélhámos kalandor erélyesen tiltakozik az ellen, hogy őt az ugynevezett becsületes emberek társadalma elitélje. Egy magasabb igazságszolgáltatás előtt az ilyen vétkező szemében legfőbb a hit-szegésnek szállkája lehet és nem a gerendája.

Mennyi álarc, mennyi képmutatás, lelkiismeretlenség a világban! Mennyi visszaélés az elhivatottság, a szabadakarat egyetemesen kötelező törvénye ellen! Hányszor ismétlődött a francia forradalom elitéltjének, annak a szerencsétlen asszonnak a sóhajtása, kit vérpadra hurcoltak s amikor a vesztőhely felé a szabadság fénykoszorus szobra előtt elhaladt, keserűen megvonaglott: „*Oh szabadság, mennyi aljas gonoszságot követnek el a te szent nevedben!*” Volt idő, mikor ez a sóhaj tisztító viharzúgássá erősödött a történelemben. Lesz idő, mikor újból hatni fog az imádság.

Divatba jöttek megint a társadalmi hazugságok. Jog és igazság számüzetés elé néznek. Törvénytiszteletnek méregpohár jár. Az égi atya családfői tekintélyét lenézik, az együttérés közös megtartó, kibétkítő eszméjének vesztőhelyet készítenek. Vészkiáltók harsonnak s világok omlanak össze. Félrevert harangok kongása jelzi, hogy ítéletidő készül s a fejeszettség általános, a társadalmi zűrzavar teljes.

Ne mondja senki, hogy ma nincs törvény. Törvény volt, van és lesz mindig. Csak ember legyen sötét szándék nélkül, derüs égre néző tekintettel, fegyelmezett lélekkel, mint a pacsirta, mely a szürke röögöről felszáll s életpezsdítő dalát a tavaszi légbé fúrja. A törvény jó, a törvény kell. Emberjog és osztó igazság tétele becikkelyezve a lélek kódexébe, melynek az egyetemes lelkiismeret, Isten lelke az őre. Nem felejtjük el a görög bölcs, Szokrátesz tanítását, mikor a méregpoharat kezébe vette: „*Nem a törvény rossz, hanem az emberek rosszak*” szökött barátainak, kik az igazságos ember haláláért a törvényt vádolták. A halhatatlan jóról és igazról még csak az tanított ilyen fölemelően, kit a Pilátusok közellenségnek tartanak s kit az egykori Pilátus ézekkel a szavakkal lökött a vaksággal vert bösz indulat elé: „*Ime, az ember!*” „Ember! Hallottad a szót: rendületlenül!” Érted az üzenetet: „tarsd meg, ami nálad vagon”? A koronát, Istenfiak méltóságát elejteni nem szabad. Értelmem, érzés, akarat, egész öntudat, a lélek élete és becsülete követeli, hogy a lelkes lények sorában értékre nézve ne légy utolsó. A neved ne legyen megvetésnek és utálatnak hitvány tárgya: *Sem neveltség, sem fájdalmas szégyen!*

Egyesek ugyan úgy kezelnek, mintha már nem is volna semmi életerő, mintha a sok megalázás, szenvedés között kiszenvedtél volna. A holtakat fejfel nyugatfának teszik le sirba jellezve, hogy leáldozott a nap. De még, ha el is volnánk egészen temetve: *a sir felett is él egy remény.* Még, ha el is volna temetve mélyen az „egy akol, egy pásztor, a közös család eszméje, nincs és nem is lehet soha feltámasztás? A nap még magasán jár. A történelem fényes lapjai még nem telitődtek s nem zárultak le. Istenországa nem mögöttünk: előttünk fekszik. Tavasz van és lángsugarú nyár lesz ismét.

Mi egész arccal, teljes szívvel fordulunk az élet sugárzó napja

felé. Erős hittel valljuk, amit Idvezítőnk a lelkében megrendült, bőrtönben sinylődő rabnak ízent. „*A halottak feltámadnak és a szegényeknek prédikáltatik az evangélium*“. A mi mennyei Atyánk: *Isten nem a holtaké, hanem az élőké.* Keresztesi Dénes.

Fölvívás

a Dávid Ferenc Egylet tagjaihoz és az Unitárius Közlöny előfizetőihez.

A Dávid Ferenc Egylet több mint félszázad évvel ezelőtt alakult meg. Bizonyára nem a véletlen, hanem a szükségszerűség hozta létre. Vajjon miért volt szükség Egyházunkban több mint félszáz esztendő alatt? Ugyanazért, amire ma is változatlanul szükség van. Népünk és középosztályunk egymáshoz való közelebb hozására, vallásos és unitárius szelemmel való átítatására, az unitárius társadalmi egység és öntudat megteremtése miatt. Szükség volt egy nem hivatalos alakulásra, amely önkéntesen szívéből és lelkesedésétől indítva, megfelelő nevezettségében erősítője és támogatója legyen minden unitárius mozgalomnak, jól megalapozott és nélkülözhetetlen szerve az Egyház társadalmi életnek.

Az Egylet kétségtelenül sok mindent tett ennek a célnak a megvalósítása érdekében. Történelmünk lapjai mutatják, hogy milyen sokféle téren próbálkozott és pedig sikerrel. Az írott és nyomtatott szó erejével, összejövetelekkel, felolvasásokkal szolgálta nemcsak a sajátosan unitárius egyházi érdekeket, hanem az általános közművelődést is.

Lehetetlen kétségbevonni, hogy Egyletünk munkásságára a jelen nehéz körülményei között fokozott mértékben szükség van most épen a jelenben, mint a múltba volt. De nem lehet kétségbevonni azt sem, hogy az Egylet a fokozott mértékben nélkülözhetetlen eléje táruló kötelességeknek csak akkor tud eleget tenni, ha tagjai átérzik és magukévá teszik egyénenként is azokat a feladatokat, amelyeket meg kell valósítani. Hiszen nem kell magyaráznunk senkinek, hogy a mai nehéz viszonyok között anyagilag és erkölcsileg is kétszeres erőfeszítésre van szükség, hogy helyünket megállhassuk és szerepünket betölthessük. A Dávid Ferenc Egylet jövője és feladatának sikeres megoldása minden tag lelkiismeretének és kötelességérzetének legfőbb gondja kell, hogy legyen.

Ebben a tekintetben, sajnos, súlyos aggodalomra ad okot a közöny és a nemtörődömség, amellyel lépten-nyomon találkozunk. Az önkéntes, a szívből fakadó lelkesedés és áldozatkészség fellobbanásai mind ritkábbak lesznek s ha így haladunk, lassanként talán meg is szűnnek. Mindenki mástól várja a jó példát, másra hárítja a maga feladatát és kötelességét. Világos, hogy így fenntartani Egyletet nem lehet s az Unitárius Közlöny fölött is megkondulhat előbb-utóbb a halálharang.

Hihetetlen, de vannak virágzó nagy egyházközségek, ahol alig van egy-két előfizető. Vannak, akiknek e lapot évek óta küldjük,

anélkül, hogy a tagsági díjat megfizették volna, holott anyagi viszonyaik könnyen lehetővé tennék. Rideg közönnyel zárkoznak el a csekély összegű előfizetési hátralék megfizetésétől s a lapot mégis megtartják. Az Egylet százakra menő ingyen missziói példányt küld szét különösen a szorványokba olyanoknak, akik fizetni nem tudnak, abban a reményben, hogy a tehetősebbek nem vonják meg az Egylettől filléreiket. Azonban a részletekre nem térünk ki. Egyre azonban fölhevítjük unitárius testvéreinket, egyletünk tagjait, lapunk előfizetőit, tegyék a kezüket szívére s válaszoljanak lelkiismeretüknek arra a kérdésre, hogy vajjon helyesen van-e így? Lehet-e még tovább folytatni így? Lehet nem törődni és nem áldozni alig számbajöhető csekély összeget, ami ügyünkért, az unitárius ügyért, a Dávid Ferenc Egyletért, az unitárius Egyház társadalmi és kulturális munkájának további fenntartásáért és fennmaradásáért? Feleljenek erre a kérdésre lapunk olvasói, Egyletünk tagjai, egyházi és világi embereink egyaránt. Lehet-e, maradhat-e ez tovább is így? S mit gondolnak, vajjon meddig maradhat?

Ezért kérjük mindazokat, akik erről a felhívásról tudomást vesznek, hogy válaszaikat hátralékos díjaik befizetésével, legrosszabb esetben lapunk visszaküldésével adják meg. Szeretnők tudni, hogy kikre számíthatunk és kikre nem számíthatunk, hogy terveinket, jövő programunkat eszerint irányítsuk.

Dr. Varga Béla,
ügyv.-alelnök.

Gálfi Lőrinc,
pénztáros.

Benczédi Pál,
titkár.

Az I. G. Duca-i Unitárius Téli Gazdasági Iskola folyó hó 15-én zárta le a téli félévét.

Az oktatás okt. 15-én vette kezdetét és zavartalanul folyt mindvégig.

A tanulók három napon át tartó vizsgán tettek bizonyosságot a Miniszterium, az iskolát fenntartó Egyház megbízottai, az iskola intézőbizottsága és számos érdeklődő előtt arról, hogy a félévet eredményesen töltötték el. A vizsga eredményével a bizottság a legnagyobb mértékben meg volt elégedve. Elismerését fejezte ki úgy a tanulók felkészültségén, mint a tanári kar által végzett munka felett.

Megtekintette a bizottság az iskola gazdaságát, gyümölcsösét, oltványiskoláját és konyhakertészetét, műhelyeit. Megtekintette továbbá az ujonnan átalakított, teljesen modernné tett internátust és az iskola más berendezéseit, melyek a tanulók elméleti és gyakorlati kiképzését, higiénikus és kellő kényelmet nyújtó elhelyezését teszik lehetővé.

A tanulók a nyári gyakorlati félévüket otthon töltik szüleik gazdaságában, hol tanáraik felkeresik, ellenőrzik és irányítják munkásságukat.

Az I. G. Duca-i Gazdasági Iskola már 5 év óta adja a falukövet, hogy józan, szorgalmas, a rögzöt szerető modern képzettségű, életrevaló gazdáiadjakat adjon vissza, akiknek nemcsak a családi birtok megőrzése, hanem annak gyarapítása is céljuk és akik úgy családjuknak, mint hazájuknak hasznos szolgálatot tehetnek.

I. G. Duca, 1937 ápr. 22.

Demeter Lajos,
igazgató.

„Uj erős palánták kiültetése“.

Szép és kielégítő tudásról tettek tanubizonyyságot gazdasági iskolánk tanulói.

A székelyföldi kis városka végén, az ősi falak között 70 ifju ad számot arról a munkáról, melyet a gazdasági szakoktatás elméleti fél-évben végzett, fáradhataflan tanárainak vezetésével. Még azt sem mondhatja az ember, a közmondásos „diák-drukk“ urrá lenne felettük. Ezek a székely legénykéek felemelt fejükkel és nyílt tekintetükkel, mintha mondanák: örvendünk, hogy bizonyyságát adhatjuk annak, hogy kötelességünknek igyekeztünk minden erőnkéből eleget tenni. Nem ijeszti meg őket sem a miniszteri kiküldött jelenléte, sem az érdeklődök sokasága, csak azt várják, hogy már felelhessenek. És felelnek szépen, kielégítően, szinte három napon keresztül, ugy a *gazdasági szaktárgyakból*, mint az *általános művelődési tantárgyakból*. Jó benyomást kelt az *államnyelv elsajátításánál felmutatott eredmény*, mely — a székelynek általánosan ismert nehézkes nyelvkészsége dacára is — érthető, mivel az iskola különös gondot fordít arra, hogy tanítványai elsajátítsák a román nyelvet. S hogy ebben az iskolában nemcsak *tanítanak*, hanem *nevelnek* is, élő bizonyysága a *vallásvizsga*. Amint felelnek a tanulók, már magunk előtt látjuk *Egyházunk jövendő, öntudatos presbiterit*.

Lezajlanak a vizsgák és következik az eredmény hivatalos megállapítása: *Gh. Chelemen* inspektor, a Földművelésügyi Minisztérium kiküldöttje szóban és írásban *elismeréssel nyilatkozik az elért eredményről*.

Amig pedig lázasan folynak a szokásos évvégi adminisztrációs munkák az igazgatói irodában, addig a tanulók meghítt búcsut vesznek tanáraiktól és az unitárius kolónia másik, régi tagozatának, a Főgimnáziumnak tanuló-ifjuságától. Természetes és lélekiemelő következménye ez egy becsületes, komoly és közös, de jókedvű kötelességteljesítésben eltöltött munkás iskola-évnék. Tanár és tanítvány egyaránt igyekeztek a legtöbbet s legjobbbat adni — és kapni. És amint a gazdasági iskola tanulói a gazdaságban, vagy kertben tanulták meg *igazán* szeretni az anyaföldet, addig a vele fősomszédos festvérintézet, a Főgimnázium tanulói az erkölcs és tudomány igazságait és magasabb elméleteit szívják magukba. Az I. G. Duca-i unitárius kolóniában tehát vállvetve, együtt dolgoznak jókedvüen a sarló és a könyv rajongói és munkásai.

A nevelőnek a legnagyobb öröme abban van, ha látja, hogy a tanítvány jókedvüen teljesíti kötelességét. És ez az elmélet festet öltött e két intézetben. Jóleső érzéssel állapithajuk meg, hogy tanuló-ifjuságunk örül az élet minden szépségének, tudja, hogy joga van az élet örömeihez, szépnek találja a napsütést, a rügyfakadást, a virágnyílást, a dalt és — hisz — saját jövőjében. Hála Istennek e két iskola bizakodó, megelégedett és öntudatos nemzedéket nevel, mely tud harmonikus életet élni, megteremtven a társadalmi és gazdasági közösséget a vele együttélő embertársaival.

A gazdasági iskolában ez iskolaévi elméleti oktatás véget ért.

Munkáját azonban az u. n. iskolán belüli tanítással nem fejezi be, mert az iskola tanárai a nyári hónapok alatt tanítványaikat otthonukban meglátogatják, ellenőrzik gazdasági munkáikat, megismerik szüleit, ezeknek gazdasági lehetőségeit és tanácsaikkal segítik őket. A kapcsolat tehát iskola és tanítvány között tovább is folytonosan fennmarad, s az iskola munkakörének a tanácsadás feladatával való kibővítése működési területét nagymértékben kiterjeszti, kibővíti. Így válik gazdasági iskolánk a tanácsra váró gazdaközönség *önzetlen és érdektelen utbaigazítójává*. Emellett a beállítandó *kertészeti és női gazdasági* tanfolyam életet visz a nyáron a csendes iskola ősi falai közé.

Most, az elméleti oktatás sikeres befejeztével, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a jószántásba elhintett magvak életerős palántákat hajtottak a termékeny talajból s amelyeknek — kiülletve őket rendeltési helyeikre, falvaikba, — termése népünk minden fiának az anyaföld és egymás iránti szeretete, bizalma és egymáshoz való őszinte ragaszkodása.

Balázs Zsigmond.

Cserkész hírek.

Nyugtázás. A következő Cserkész Nagytanácsi tagdíjban befolyt összegeket nyugtázzuk köszönettel: Lukácsi I. 100, Benedek G. 270, Máthé L. 270, Lázár Kálmán 100, Simén D. 120, Pataky A. 40, Benczédi P. 20, Nagy I. 20, Kahlfürst Imre 40 lei.

Kirándulás. Cserkészcsapatunk a román husvétii ünnepek alkalmával háromnapos kirándulást rendez, melynek során meglátogatják a turda-i hasadékot és a Székelykövet.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lei. Minden pénz-küldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

HARMONIUMOK

ORGONÁK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
 Alapított 1888. — *Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.*

Unitárius élet Füzesgyarmaton.

Harmincöt esztendővel ezelőtt egy öreg korhadt eperfa alatt a Homoki kuria udvarán tartotta Füzesgyarmaton az első unitárius Istentiszteletet Józán Miklós budapesti lelkész, ugyanő, mint a Duna-tiszamenti egyházkör esperese szenteli fel a templomot és később annak tornyát is s most szentelte fel püspöki vikáriusi minőségben a templom első orgonaharmóniumát, melyet a gyülekezet a magyarországi unitáriusság áldozatkészségével, mintegy 25.000 lei értékben, Darkó Béla lelkész és felesége lelkes munkásságával gyűjtött egybe.

A század elején indul el az unitárius magvetés Füzesgyarmaton, előbb iskolát állítanak fel, unitárius tanítót kapnak, aki, mint lévita végzi el a lelkészi szolgálatot, nemsokára azonban rendes körlelkészt kap a gyülekezet, aki továbbvezeti a lelkes kis sereget s a templom mellé szép tornyot építenek, ahol kongóhangu harangok hívják a hiveket az Isten házába. A füzesgyarmati lelkész látja el a dévaványai társ egyházközségben is a szolgálatot, s ma a magyarországi unitárius ságnak itt Füzesgyarmaton működik az egyetlen felekezeti elemi iskolája. Kincsesné Nagy Irén tanítónő szakszerű vezetése alatt. Az iskola jó nevelőnek bizonyult s a füzesgyarmati hivek közül többen küldötték el gyermekeiket a háboru előtt városunk unitárius főgimnáziumába, hogy ott az unitárius mult ősi székvárosában erősebb hitet és gazdagabb unitárius öntudatot nyerjenek. A régebbi diákok még emlékeznek a Gyáni, Sári és Nagy fiukra, akik a háboru előtti gimnáziumnak tanulói voltak a Gacsári és Hegedüs leányokkal együtt, akik ma is szívesen emlékeznek vissza az ott eltöltött régi kedves időkre. Dr. Gál Kelemennek kollégiumunk történetéről irt nagy munkáját itt is sokan és szeretettel forgatják.

Az alföldi protestántizmus mindig sok ridegséget fejezett ki, s talán ennek tulajdonítható, hogy a kicsiny unitárius gyülekezet nem szerzett be orgonát vagy harmóniumot, hogy egyházi éneklését ezzel melegebbé és szebbé tegye. Két évvel ezelőtt új lelkészt kap a gyülekezet Darkó Béla személyében, aki két évi angliai és egy évi budapesti tanulás és szolgálat után kezdi meg munkásságát a gyülekezetben, lelkes segitőtársával, feleségével Gyulay Jankával együtt. Munkásságuk lelkesedésének a tüze átjárta azokat is, akik az utóbbi időben talán kissé ellankadtak. Új gondolatokkal és erős elhatározással indult meg a munka, hogy a gyülekezetük templomának orgonaharmóniumot szerezzenek s ezzel egyszerre vette a gyülekezet használatba az új unitárius énekeskönyvet is. Minden hívőnek meg van az énekeskönyve, melyben nevét beleírva ott tart a templomban a megszokott helyén.

A szentelési ünnepély zsufolt templom előtt folyt le. Imádkozott Ferencz József központi missziói lelkész, alkalmi egyházi beszédet tartott Józán Miklós püspöki vikárius, aki egyben az esperesi vizsgálatot is megtartotta s a tapasztaltak felett meglegedését fejezte ki. Darkó Béla lelkész az orgonaharmónium beszerzésének a történetét ismertette. Az új hangszeret Nagy Sándor zeneművészeti főiskola

művészképzős hallgató, okl unitárius kántorunk szólaltatta meg, aki közének helyett elénekelte Józán Miklós „Jövel Uram Jézus“ kezdetű szép hünbánati énekét

A gyülekezetnek további sikert és kitartást kívánunk. Ügyeljenek arra, hogy az érdeklődést állandóan ébrentartani és ápolni kell. Öntudatos unitáriusságuk szép bizonyossága az iskola, melyet áldozatosan tartanak fenn. De neveljük gyermekeinket több öntudattal, hogy a régi kiházasodási és reverzálisos veszteséget az új fiatal felnövekvő nemzedék pótolhassa.

f. j.

Jézus szava . . .

Ne ámítsatok engemet	M'ért nem értitek meg végre,
Ti — hazug „őszinte=emberek.	Hogy ott: — a földi életbe'
Ne jertek hozzám álnokok.“	Csak úgy boldogulhat az ember —
Ti báránybőrbe bujt farkasok . . .	— Hogyha: mindig szeretettel,
Távozzatok messze, messze,	Önzetlenül csak jót teszen.
Hogy a mocskotoknak=szele	— Ez az út — Istenhez viszen!
Se érintsen engemet.	— Így jertek hozzám ezután!
Ti hazug — „őszinte emberek.“	— Lelketek legyen kimosva tisztán.
— M'ért nem lehettek már jobbak?	Szivetekben a szeretet tüzét:
Őszintébbek, igazabbak!	Gyujtsátok fel — ismét.

Ferenczy Ferenc.

Az oxfordi kongresszus.

A napokban érkezett meg a kongresszus előzetes programja és tájékoztatója. Eszerint a kongresszus aug. 3—8-án lesz. Ezt megelőzi az ifjúsági kongresszus jul. 29—aug. 2-ig. A füzetcskéből több példány áll rendelkezésünkre s kívánatra nehányat tudunk küldeni az érdeklődőknek. Három főülés lesz. Az elsőn, aug. 4-én a tárgy: A mi vallásos küldetésünk; hitünk Istenben. Előadó: Kurt Leese német egyetemi tanár. A második ülés tárgya: Szociális küldetésünk. Előadó Herbert Barnes. A harmadik ülésen aug. 7-én a fő tárgy: A szabadelvű kereszténység jövője. Előadó Dr. Fred Eliot, az Amerikai Unitárius Társulatnak f. év május hónapban a Cornish utódjaként megválasztandó új elnöke. Ez ülésen az elnöki tisztet Dr. Varga Béla tölti be. A reggeli áhitatot aug. 4-én Szent-Iványi Sándor végzi.

Ezenkívül az egyes szakcsoportok külön tartják üléseiket. Érdeklődtünk, hogy nagyjában mennyibe kerülne az út. Ebben a tekintetben a következő megközelítő felvilágosításokkal szolgálhatunk. A vasúti költség oda= vissza összesen mintegy 7000 lei. Vizumokra körülbelül 2000 lei számítandó. Még nincs biztos értesülésünk, de reméljük, hogy Angliában a lakás és ellátás költségei az innen odautazók számára nagyon mérsékelten fognak számítani. E számítás szerint az út, mindennel együtt, körülbelül 10—12.000 lejbe fog kerülni minimális számítás szerint. Talán sikerülni fog még ezt az összeget is valamennyire redukálni. Jó volna, ha azok, akik e tájékoztató alapján úgy gondolják, hogy résztvehetnek a kongresszuson, már most jelezzék szándékukat.

2.5.184
V. K. B.

Kis vallástörténet.

7. *A kereszténység győzelme.* A keresztények hűsége, kitartása és vértanui önfeláldozása nem volt hiábavaló. Konstantinus császár (306—337) rokonszenvezett a kereszténységgel s uralkodása elején már jobb napokra virradt a sokat üldözött kereszténység. Konstantinusnak a trón birtokáért harcolnia kellett vetélytársával Maxenciussal s később Viniciussal s amikor segítségért könyörgött a győzelemért, az égen egy keresztet látott, melyen az volt írva: „É jelben győzni fogsz“.

Konstantinussal anyja, Ilona császárné ismertette meg a kereszténységet, aminek a császár aztán állandóan pártfogója lett. Templomokat, iskolákat építtetett, a püspököket tanácsadóivá tette, élete végén pedig meg is kereszteltette magát. A történelem Konstantinust „nagy“-nak nevezi a kereszténység érdekében kifejtett munkásságáért.

Konstantinus halála után a „hitehagyó“ *Juliánus* tett kísérletet a pogányság visszaállítására, de ez nem sikerült. A többi császárok mind buzgó keresztények voltak, akik közül *Nagy Teodosius* (370—395) a keresztény vallást a római birodalomban államvallássá teszi s ezzel a pogányságnak végső nyomai is eltűnnek a nagy birodalomból.

A kicsiny mustármag nagy és terebélyes fa lett. A római birodalom után lassanként az evangéliumi eszmék átmentek más országokba is. A keresztény vallásnak a pogány, többé-kevésbé vad népek közé való átvitelét azoknak a buzgó hittérítőknek köszönhetjük, akik életük kockáztatásával ellátogattak a pogány népek közé s mint az apostolok, hirdették az evangéliumot.

A frankokat dicső királyuk, *Klodvig* térítette a keresztény hitre; a góthok számára *Ulfilász* püspök fordította le a Bibliát nemzeti nyelveikre; A németek megtérítéséért *Bonifácius*, a lángbuzgalmú férfiú működött.

A németek egy nagy tölgyfa alatt mutattak be áldozatot Thornak a mennydörgés Istenének. Bonifácius levágta ezt a szentnek képzelt fát és templomot építtetett belőle. Erre a németek tömegesen áttértek a keresztény hitre. Azt mondják, hogy Bonifácius egymaga százezer áttérő németet keresztelt meg.

A pogány szászokat *Nagy Károly* frank király fegyverrel térítette át a keresztény vallásra. Erről a királyról meg kell jegyezzük, hogy a tudománynak, a kereszténységnek nagy pártolója volt. Sok iskolát és templomot alapított. Neki már oly tiszta fogalmai voltak az az általános népnevelésről, hogy azok a gondolatok csak sokkal később valósulhattak meg.

Az északi népeket, (szlávok, svédek, finnek, lettek) *Anségár* térítette meg, akit ezen buzgalmaért „észak apostolá“-nak neveztek.

A szláv népeket pedig *Cirillus* és *Methodius* vezették a keresztény hitre. A Bibliát lefordították szlávnyelvre s Cirillus a szlávok számára a mienktől eltérő írást talált fel melyet a szláv népek ma is használnak.

(Folytatjuk.)

IRODALOM ÉS // / MŰVESZET

Tóth István képkiallítása.

A mult számunkban röviden megemlékeztünk arról a magas művészi értéket képviselő kiállításról, melyet Tóth István festőművész, főgimnáziumunk kiváló rajztanára rendezett. A kiállítás több mint egy hétig tartott és a közönség sohasem szünt meg látogatni. A napi- és a szépirodalmi sajtó nagy és őszinte méltánylással irt a művész munkáinak igazi értékéről. Kiragadunk a bírálatokból egy párat:

A „Pásztorlú” így ír: Ha képeit méreteik után hasonlítjuk össze, önkéntelenül adódik a meghatározás: Tóth szemlélete a kicsinyítő lencse művészi törvényszerűségét figyeli. A világ nála nem egy részre bontható és szintetikus módszerrel újraalkotott valóság, hanem kicsinyített formájában is összetartozó. Ezt a szemléletet klasszikus rajzkultúrával fejezi ki. Ha, mint kolorista nem találja el a mindig végtelen finomsággal kidolgozott tájkép puhaságát, az a néző csalódása. Hisz Tóth miniatűrben is ép oly élesen látja a dolgokat, mint a ki-
fejezés szélesebb lehetőségei közt.

A miniatűrhez nem szokott szem, mint elmosódó, távoli tájakat érzékeli e kicsi képeket, ahol a világító színeket a messzeség nyeli el. De ezek önmagukért felelő alkotások, melyekben a távlat kérdése külön gond, külön Tóth István-i mesterség. Csodálatos és meglepő művészet ez. Szépiá, vízfestmény és színes kréta. A szépiákban különösen érezzük a tizenharmadik század romantikus tájszemléletét, az olasz és német rézmetszetek jutnak eszünkbe, amikor az erdőrészetek és szabdterek technikáját tanulmányozzuk. Ez a tájszemlélet a színes képeknél is történelmi levegő lebegését követeli. Kastély, tórérszet, malom, erdő, hidacs-kák, kuriák, kőhid és dombos utca. Csupa, a miniatűr virág-

Tóth István rajztanár és festőművész.

korában divatos téma. De megtaláljuk emellett a jellegzetesen transylván tájat is. Apró házacskákat, falurészleteket, dombokat, hegyeket és réteket. Külön érdekessége az a Tóth István képeinek, hogy helyet kapnak benne a figurák is. Persze, mint mellékalakok, mint a táj kiegészítő kellékei. Az egység bontó, vagy összetartó elemei. Mégis külön melegség, külön élet minden kis emberi alak. Végtelen gonddal megoldott virág- és gyümölcs-csendéletein a hig aláfestés apró vonalakkal ráfestett fedőszínekkel oly plasztikus hatást ér el, ami a hasonló nemű művészetben ritkaságszámban megy. Minden elgondolás fölött a diszitó művészetben mesteré vált rangos művész keze örökös. Ezért érezzük néha, hogy a pompázó kis táj inkább illusztráció, mely novellát, vagy történelmi hangulatot kísér. Felhórészleteknél, messze kéklő hegyek ábrázolásánál, oly elmélyedő, hogy az anyagon túli illúziók benyomását is képes kiváltani. *Balaton* című vízfestményében csaknem hiánytalanul eléri ezt a hatást.

A „*România Nouă*” pedig így méltatja:

Tóth István a festészet terén működik már két évtized óta és ennél fogva jól körvonalozott művészi egyénisége van. Az ő műfaja az akvarell, kizárólag az akvarell, a naturalisták és impresszionisták által régóta kijelölt uton.

Ezuttal Tóth István csak akvarelleket állít ki, még pedig miniatűr akvarelleket, impozáns számban (120 drb.) Épen ebben áll a kiállítás eredetisége és sajátossága és ez indított arra, hogy a román közönséget felhívjam erre a kiállításra.

Tóth István egy kellemes meglepetést hoz: az első miniatűr kiállítást rendezi városunkban és azt hisszük, hogy jó inspirációja volt, amikor ebben a műfajban specializálta magát, amelyben a sikernek és az eredeti megvalósításoknak tág perspektívái vannak előtte megnyitva.

Ezek az oly rokonszenves miniatűrök fordított látcsóval nézett tájképek. Egy pár centiméternyi téren a világ egy kis sarka nevet ránk: egy patak, egy virágzó mező, egy erdőszél vagy egy néhány szegény ember szalmafedeles háza. Különösen az utóbbiakban mutatkozik valódi mesternek.

A miniatűrök nem vethetnek fel olyan problémákat, mint az olajfestmények. Értékük a technikai virtuozításban áll, amelyben Tóth István nem sejtett magaslatokat ér el és amely minden látogatónak kellemes meglepetést képez. A kidolgozás finomsága és mikroszkopikus elosztása, a tárgy izléses megválasztása a miniatűrökből ugyannyi remekművet csinál, melyeket meg kell tekinteni.

Benczédi Sándor

a kiforrás biztató szakában lépett a nyilvánosság elé. Szobrai anyaga a száradó agyag, vagy a cserép. A részletek nem érdeklik. A test legjellemzőbb mozgását adja vissza. Alakjai bizonyos ritmust fejeznek ki, anélkül, hogy a test többi vonalai hatással lennének alakjaira.

Jól esett ezeket az elismerő szavakat olvasóink szíves tudomására hoznunk, hadd lássuk meg, hogy ebben az önző, tülekedő világban is vannak kiválóságaink. *Tóth István* a férfikor teljes erejében, az öntudatos művészi alkotás teljes birtokában van. A fiatal *Benczédi Sándor* pedig most jelentkezett először a nyilvánosság előtt és egyhanguan tehetséges szobrászművésznek bizonyult.

1936 évi főtanácsi jegyzőkönyv.

A múlt évi Főtanács után lapunkban nem tudtunk megemlékezni a főtanácsi gyületről, mert tárgykörünket elsősorban érintő missziói kérdést kellett volna kihagynunk. Most azonban a főtanácsi jegyzőkönyv megjelent s fölösleges részletes tudósítást adnunk, mert a főtanácsi jegyzőkönyvből mindenki megismerheti a hozott határozatokat. Legfőbbnek csak a főbb események följegyzésére szorítkozunk.

Mindjárt a jelenlevők névsorából megállapítható, hogy az érdeklődés nagy volt. A múlt nyáron történt egyházköri választások alkalmából 35 új tagja lett a Főtanácsnak, akik közül 34 le is tette a hivatalos esküt. A Főtanács nyolc egyházi tanácsost választott, akik közül három nem volt egyházi Főtanács tagja. Az új tagok száma tehát megközelíti a negyvenet.

A jegyzőkönyv 11-ik pontjából értesülünk, hogy *Árkosi Tamás*, *Bálint Odön* és *Kovács Lajos* új esperesek, dr. *Pálffy Ferenc* és dr. *Fazakas Miklós* felügyelő gondnokok esküt tettek, akiknek munkássága elé bizalommal néz az egyház egyeteme.

Igazi, egyhangu örömet okozott a Főtanács egyetemének dr. *Varga Béla* főjegyzőnek ebben a minőségében való megmaradásra bírása.

A választások során az E. K. Tanács tagjai lettek: Dr. *Szent-Iványi Gábor*, *Kelemen Lajos*, Br. *Petrichevich-Horváth Arthur*, Dr. *Fekete Gyula*, *Vaska Dezső*, id. dr. *Mikó Imre*, dr. *Elekes Domokos*, *Benczédi Pál*, *Útő Lajos* (igazgató), dr. *Gál Miklós*, *Pál Dénes*, *Árkosi Tamás*, *Bálint Odön*, dr. *Fazakas Miklós*, *Máthé Zsigmond*. Jogügyi bizottsági tagok lettek: ifj. dr. *Mikó Imre* és *Adorján Géza*. Nevelésügyi bizottság tagja lett: *Márkos Albert*. Közügyigazgató: *Árkosi Tamás*. Kollégiumi igazgató: *Gálfy Zsigmond*. Főt. fegyelmi bírósági rendes tagok: *Kovács Lajos*, *Szathmáry Gyula*; pótag dr. *Máthé István*. Egyházi fegyelmi bírósági pótag: *Gálfy Zsigmond*. II-foku közig. bírósági tag: dr. *Ferencz József*; pótag: *Gálfy Zsigmond*. Jóságfelügyelőség elnöke: *Pataki András* lelkész lett.

Amint a nevekből látható, nemcsak a Főt.-ba, hanem az E. K. T.-ba s más fiztségekre is több új érdemes egyházi embert választottak meg. Kivánjuk, hogy egyházunk szent ügyében sikeresen és szerencsésen működhessenek! Egyházi életünkben teremtsenek összhangzó, egyetértő, termékenyítő igazi valláserkölcsei életet!

A főtanácsi jegyzőkönyv a szokásos jelentésekkel hű képét adja az elmúlt év küzdelmének. A tárgyalások során sok értékes javaslat, terv merült fel, melyekről meggyőződést lehet szerezni a főt. jegyzőkönyvből. Ajánljuk tehát a megszerzését. A 119 oldalra terjedő csinos kiállítású jegyzőkönyv ára 50 le. Megrendelhető az E. K. Tanács árodáján a lelkészi hivatalok útján is.

A Dávid Ferenc Egylet kulturdelutánja.

Az unitárius püspöki palotában április 2-án volt a Dávid Ferenc Egylet ezévi utolsó kulturdelutánja. Megbecsülhetetlen és páratlan a magyar társadalomban az a kulturmisszió, amelyet az unitárius püspöki család a Dávid Ferenc Egyletben betölt a mindig magas színvonalú kulturdelutánok rendezésével. A születési és szellemi arisztokrácia mellett a polgári társadalom is nagy számmal keresi fel a kulturdelutánokat, hogy igaz művészetet szomjuhozó lelküket kielégítsék. Dr. Boros Györgyné és dr. Boros György püspök minden érkezőre figyelemmel vannak és lekötelező kedvességgel fogadják a közönséget úgy, hogy valósággal a vendéglátás művészetének hajlékává lett az unitárius püspöki palota. A műsor minden egyes pontját dr. Boros Györgyné konferálja közvetlen kedvességgel. — Bevezetőül, a nagytehetségű fiatal költőnek, Gyallay Pap Sándornak mélyérzésű költeményeiből olvasott fel Bodor András, általános tetszés mellett. Majd Tulogy Sarolta zongorázott nagy felkészültséggel és kiváló technikával. Ezt követte Dóczyiné Berde Amál, aki „Mikor a természet bujósdi játszik” címen tartott humoros előadást. A remek előadónő, mind a tartalommal, mind az előadás nemes formájával mindvégig lebilincselte a hallgatóságot. Sántha Ilonka olasz szerzők dalait énekelte kiváló sikerrel Mihályfi Irén kifogástalan kísérlete mellett. S. Kouba Paula hegedűművésznő mesterien hegedült, M. Rohonczy Mária precíz kíséretével. Végül M. Lévay Ilonka gyönyörűen, tökéletes művészettel operaáriákat énekel, R. Rohonczy Mária remek kíséretével. Bezáróul dr. Boros Györgyné meleg szavakkal köszönte meg a közönségnek a kulturdelutánok pártolását *P. Szentmártoni Kálmán.*

A D. F. Unitárius Nőkszövetsége f. év április hó 17-én szombaton az általa fentartott „Napközi Otthon” javára jótékonycélu műsoros delután rendezett a C. M. Foch 12 sz. alatti helyiségében. A Nőkszövetség ezen előadásokra igen alkalmas termét zsufozásig megtöltötte az előkelő közönség, mert a rendezőség kiválóan összeállított műsorról gondoskodott. Gálffy Zsigmond nagy reményekre jogosító technikával adott elő egy hegedűszólót. Utánna a bájos Bácsenszky ikrek, mint égből leszállt angyalkák táncoltak el egy spicc valcert annyi bájjal és kedvességgel, később egy akrobatikus groteszk táncot oly hihetetlen biztonsággal és ügyességgel, hogy a közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazta meg szereplésüket. Szatmári Lajos

„Mama kedvence“ c. monológot adta elő nagy ügyességgel. Utána Bálint Böske, Benguerel Margit, Balázs Ili, Lőrinczy Éva, Simon Gizi és Vaska Klára táncoltak el egy balett valcert bájosan és kedvesen. Libegő táncuk, kecses mozgásuk nagy sikert ért el. Báró Piroska és Sándor Éva zongora négykezese nagy technikáról és tudásról tett bizonyosságot. Hadházy Éva művészi és mély átérzéssel szavalta el Mécs László egyik gyönyörű költeményét. Oprescu Piri, a már ismert kis művésznő, sok bájjal és érzékeltető elevenséggel adott elő egy tánckölteményt. Tánccát a közönség nagy tapssal jutalmazta. A műsort az unitárius főgimn. zenekara zárta be Péterffy István zene tanár vezényletével. A közönség hálás volt a szépen összeállított tartalmas műsorért, mert annak minden számát kivétel nélkül nagy tetszéssel fogadta, sőt egyes számokat meg is kellett ismételni. Meg kell említsük, hogy az összes táncszámokat Vajda Ila, a kiváló táncmesternő tanította be, ki ez alkalommal is tanujelét adta tudásának és pedagógiai érzékének.

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége

által megindított nemes akció folytán eredményesen zárult Colleştin 1937 jan. 10—márc. 11-ig tartott szövőtanfolyam, amelyen a kézi szövőszet minden formáját elsajátították a hallgatók. A tanfolyamot Major Zsuzsánna központi kiküldött, mint szakértő és Gál Gyuláné helybeli Nőszöv. elnöknő, mint szervező vezették le igen szép sikerrel.

A Colleşti-i szövőtanfolyam résztvevői ünnepi diszben.

Dr. Boros György püspök névnapja. Meleg ünnepség színhelye volt ápr. 24-én az unitárius püspöki lakás. A város magyarsága kereste föl névnapja alkalmából dr. Boros Györgyöt, az unitáriusok ősz püspökét. Az unitárius egyház nevében dr. Varga Béla főjegyző üdvözölte a főpapot. A főgimnázium dr. Gálffy Zsigmond igazgató vezetésével, a teológiai akadémia Vári Albert dékánal az élén vonult föl. Az Unitárius Nőszövetség nevében Fangh Erzsébet lelkes szavakkal üdvözölte a fiszteletreméltó püspöki párt. A fisztelgők soraiban valamennyi felekezetnek és a magyar társadalom valamennyi rétegének képviselőjét ott láhattuk.

Zoltán Sándor mártinusi lelkész április hó 21-én a teológiai akadémiai tanári vizsgát elismeréseméltó sikerrel letette. Zoltán Sándor a gyakorlati lelkészi és társadalmi kérdésekkel való beható foglalkozás mellett kitartóan foglalkozott a tudomány kérdéseivel is, különösen az Újszövetség irodalmával. Felfogásában mindig nagy önállóságról tett tanubizonyosságot. E jelentős siker alkalmából őszinte szívvel kívánunk sok szerencsét az új teológiai magántanárának.

Április 5-én az aiudi unitáriusoknak kedves ünnepségen volt részük. Ez alkalommal délelőtt, délután a Teológiai Akadémia három növendéke tartotta az ünnepi istentiszteletet. A délelőtti istentiszteleten Halmágyi Pál II. é. hallgató szívből fakadó imádságot mondott. Majd Kiss Zoltán III. é. hallgató szólott meleg és lelkesítő egyházi beszédében a hívek megértő lelkéhez. Azután Nyitrai M. IV. é. lelkész-növendék közvetlen szavakkal üdvözölte a híveket, kifejtve, hogy idejövételük célja, szeretettel, ismeretségi kézszerítéssre nyújtani hittestvéri jobbot. Majd Barabás Miklós helybeli lelkész üdvözölte a három lelkes ifjút s megköszönte, hogy eljöttek e helyre, ahol az unitárizmus a hamvadó parazsokból újra lángra lobbant, melynek világító fénye mellett épült fel e drága hajlék, az Isten háza. A délutáni Istentisztelet során imádkozott Kiss Zoltán papnöv. Szépen szavalt Varga Juliska urleány. Ezután Nyitrai Mózes IV. éves hallgató „A vallás életformáló ereje“ c. előadásában nagyon szépen rámutatott arra a tényre, hogy életünk akkor formálódik tökéletes élelté, ha a hangsúlyt a vallásra helyezzük. Ezután Varga Ili kedves és közvetlen szavallata következett. Végül Halmágyi Pál mondott bucsúszavakat a közönséghez. Köszönet azoknak, kik ilyen kedves ünnepséget szereztek és adja Isten, hogy szerezhessenek máshol is. *Jelenvolt.*

Husvétii istentisztelet, urvacSORAOSZTÁS és keresztelő Giläuban. A Giläu, Sävädüsla és Lona unitárius családjai s egyben a Balogh-család rokonai, husvétii örömnüppet ünnepeIni s keresztelőre gyűltek össze Balogh Gyula kereskedőnél Giläuban. A család férfi äga reformätus, de a női äg az unitárius. Mintegy tiz unitárius és tiz másvallásu vett urvacSORát. UrvacsORaosztás után volt Balogh Gyula kereskedő édes kicsi Vilma leányának a keresztelője. A keresztelő után nagy lakoma következett s majd megszólalt a cigány s a kedves társaság reggelig együtt maradt s táncolt. A kicsi Vilma keresztelői Szenkovits Béla és neje Mesnyi Margit. Jelen voltak Balogh Ärpád és neje, Szabó György és neje, Szilägyi Béla és neje, özv. Balogh Jánosné, Szenkovits Endre és neje, Szabó Kató, Szenkovits Béla és neje, Szenkovits Annus, Mesnyi Mihály, és neje, Balogh Béláné és leánya Bobo, Zenger Aladár és neje stb. Az istentiszteletet és más szolgálätot Csifó Nagy László teljesítette a hivek nagy öröme-re, épülésére és meglegedésére.

A gyermeki hálás szeretet gyönyörü megnyilatkozásáról teszünk tanubizonyoságot, midőn követendő például állítjuk unitárius hittestvéreink elé Boros Mózes iobägeni tanító afiät, aki 2000 azaz kétfézezer leit adományozott néhai jó szüleinek emléké-re „Boros Ferenc és neje Osváth Eszter-alap” címen, hogy a turdeni unitárius egyházközség, — helytlakó utódok hiányában, — örökös gondozás alatt tartsa az egykor hitbuzgó egyháztagok sirját. Turdeni község äldozatos lelkületü szülötije s egyben hálás gyermek köoszlopnál marandandóbb emléket emelt a feledhetetlen jó szülök emléké-re s az ő nemes cselekedetének megörökítésére. A turdeni unitárius egyházközség e helyen is elismerését és köszönetét fejezi ki e nemesérszésü alapítványtevőnek s kívánja, hogy szerencse és äldás kísé-re földi életében, a kegyes äldozat pedig legyen kedves Isten előtt! P—n.

Treiscaunei szorványok figyelmebe. A Santionluncához tartozó szorványok 1937. évi gondozási programja a következő: *I. Ozun és vidéke (Lisneu, Bicfalau):* Istentisztelet és urvacSORaosztás a ref. elemi iskolában d. e. 11—12-ig márc. 29-én, máj. 17-én, okt. 3-án és dec. 26-án. Konfirmálás és vallásvizsga máj. 17-én ugyanott. Hittanórák (a ref. elemiben) jan. 23, febr. 20, márc. 20, äpr. 24, máj. 22, szept. 25, okt. 30, nov. 27, dec. 18. Hivek felkeresése november folyamán. — *II. Laborfaläu vidéke (Comolo, Reci, Bitä, Bo-roşneul mare, Saciova, Magherus):* Istentisztelet stb. re Santionluncara bejárnak. Hivek felkeresése nov.-dec. folyamán. — *III. Moacşa vidéke (Horia, Beşeneu, Dalnic, Albiş, Märcuşa):* Istentisztelet és urvacSORaosztás a helyi gondnok házá-nál márc. 21 és nov. 7-én. Délután 3 órakor ugyanott a tanulók kikérdezése. Hivek felkeresése okt.-nov.-i körutban. — *IV. Covasna vidéke (Surcea, Brateş, Păpänji, Comandö, Zäbala):* Istentisztelet és urvacSORaosztás a ref. templomban d. e. fél 12-től fél 1-ig márc. 30, máj. 23, szept. 12, dec. 27. Hitoktatás és hivek látogatása a nov. körutban. — *V. Tärgu-Säcuesc vidéke (Catalina, Seuzieni, Gmecü. Gelinţa, Osdula, Breţcu, Sarfaläu, Poiana, Petriceni, Valea-seacä, Icfaläu):* Istentisztelet és urvacSORa-

osztás a ref. tanácsteremben d. e. 10—12-ig. Jan. 10, febr. 11, márc. 14, ápr. 18, máj. 18, jun. 20-án. Ugyanakkor vallásvizsga és konfirmálás). Összel szept. 19, nov. 7, dec. 17. Hívek felkeresése a dec. körutban. — Minden értesítést e szorványokból Oficial Preotesc Unitariana Santionlunca, P. Ozun címre kérem küldeni. A hívek szives érdeklődését kéri tisztelettel *Barabás Béla* szorvány-lelkész.

Házasság. *Gyergyay Kornélka*, Dr. Gyergyay Árpád orvos-professzor kedves leánya és *Dálnoky Gaál György* földbirtokos április hó 29-én házasságot kötöttek. Az ifju párnak állandó boldogságot, szerencsét kívánunk.

Eljegyzés. *Pethő Julianna* Pethő Kálmán maiadi lelkész kedves leánya és *Bedő Imre* maiadi tanító jegyesek. Az ifju jegyespárnak sok szerencsét kívánunk, boldogságukban őszinte örömmel osztozunk.

Az I. G. Ducai Unitárius Gazdasági Iskola növendékei jól sikerült Gazda=nappal egybekötött tanulmányi kirándulást rendeztek Sânpaul községbe. A Gazda=nap műsorát délelőtt ünnepélyes istentisztelet nyitotta meg, hol imát és egyházi beszédet: *Bede Emil* I. G. Ducai unitárius s.-lelkész mondott. Kölcsönös üdvözlő szavak, tartalmas szavalatok úgy a helybeli ifjuság, mint a Gazdasági Iskola növendékei részéről és *Lőrinczy Mihály* énekvezér magán énekszáma egészítették ki a műsort. A délutáni Gazda=nap műsorának geincét *Boros György* gazd. iskolai tanár a *helyes talajművelésről* tartott előadása alkotta. Itt imát Fazakas Jenő Rareş-i unitárius lelkész mondott, lelkes szavalatokkal szerepeltek a helybeli ifjak és a Gazdasági Iskola növendékei. Népdalokat adott elő a Gazdasági Iskola dalárdája *Péterffy Gyula* zenetanár pontos vezetésével. Művészi énekszámmal szerepelt *Bede Emil*. Ebéd utáni szabad időnkét a remekbeszabott *szövetkezeti alakulatok* megtekintésére szenteltük. Tejszövetkezet, foggyasztási szövetkezet, gépszövetkezet annyira leköttették és elragadták a szemlélt, hogy sokáig nem tudtunk felszabadulni a látottak lenyűgöző hatása alól és szinte szoltáros óhajtással kiáltottak fel: miért nem mehet a munka *mindenütt így*, mint Sânpaulon? E kedves kirándulás megrendezése a *Gazdasági Iskola* vezetősége és *Vári Domokos* helybeli unitárius lelkész érdeme, kik egy felejthetetlen és tanulságos kirándulás emlékével gazdagították lelkeinket. Köszönet érte!

Kérelem. Postaköltség megspórolása szempontjából szeretettel kérem az alább felsorolt lelkésztársaimat, hogy áprilisi kongruájukból „A lélek megszólal“ c. beszédkötetem árában 55 lei levonásával meghatalmazni sziveskedjenek. Ha valaki nem szándékozik megtartani a könyvet, postafordultával visszakérem. S pénztáros afiát erről idejében tájékoztatni fogom. Lelkésztársaim a következők: *Péterffy Mihály*, *Kiss Tihamér*, *Gvidó Béla*, *Pál Tamás*, *Székely Kelemen*, *Székely Tihamér*, ifj. és id. *Szász Dénes*, *Csongvai Lajos*, *Kovács Domokos*, *Végh Mihály*, *Kisgyörgy Imre*, *Taar Géza*, *Kökössy Kálmán*, *Dr. Szathmáry Miklós*, *Kováts István*, *Orbók Gyula*, *Keresztesi Dénes*, *Biró Izsák*, *Török Mihály*, *Pap Zsigmond*, *Török Elek*, *Rostás Dénes*, *Béla* és *Komjátszegi Géza*.

Simén Dániel
lelkész.

Sürgetés. Kérelem a „Tárnava-“ és „Treiscaunei-kör“ tanító egyesületeiből az „I. G. Ducai“-i főgimnázium részére az ált. egyesület által megszavazott 100 lejes levonások eszközölhetésére vonatkozó meghatalmazás, valamint a „Treiscaunei-kör“ mult évi tagsági díjárulék mielőbbi beküldését. Máskülönben ennek beküldése nélkül a legközelebbi fizetésekből levonom. Aki ez ellen addig nem jelent be ellenvetést, azt beleegyezésnek veszem.

Patakfalvi Zsigmond
egyesületi elnök.

Cluj, 1937. apr. 24.

A mezősegi unitárius szorványgondozó körlelkészség székhelyét Săbedrol áthelyezte Sărmaşra (J. Cluj), ahol Nagy Sámuel körlelkész nagy buzgósággal és sikerrel végzi a misszió nemes, de nem könnyű munkáját.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába február 20-tól március 20-ig tagsági díjat fizettek: Palatka Lőrincné Simeria, Kővári Jakab Chinuşu, Dr. Kiss Jenő Sânmiclauş-mare (20 L.), Unitárius Egyház-köztség Odorheiu, Gyarmati Árpád, Fodor István Cluj, Létay Aranka Timişoara, Szatmári Gábor, Úrmösi Jenő Cluj, Brázovay Dezsőné Sarmiseghetuza 1937-re; Fülöp Elemér Chibed, Gyallay Domokosné Cluj 1936-ra; özv. Kádár Lázárné Sighişoara 1929—1933-ra; Ambrus Domokos Mureni 1936—1938-ra; Ajtay János Cluj 1933-ra; Kelemen Lajos 1933—1934-re (140 L.); Fekete József Adorianul-mic 1934—1936-ra (200 L.)

Előfizetői díjat fizettek: Tóth Jánosné Hoghiz, Unitárius Egyház-köztség Chinuşu, Vass Lajos Ceheţel, Bede Erzsébet Baraolt, Theiss Istvánné Miheş, özv. Jakabfy Lajosné Odorheiu, Ferenczi Gavril Bucureşti, Komjátzsegi Géza, Szabó József, L. Pap Lajos Bihoria 1937-re.

Alapítói díjban fizetett: Joós András Boroşneul-mic 500 L-t.
Cluj, 1937. március hó 20-án.

* * *

Március 20-tól április 24-ig tagsági díjat fizettek: özv. Benke Lajosné Simoneşti, özv. Barra Lajosné, Barra Sándor Merezşti, Hegyi Vilvoorde 1937-re; Kádár József Dej, Simén Domokos Merezşti 1936—1937-re; dr. Ferencz Áron, Pál István Cluj, Taar Géza Aita-Mare 1936-ra; Fülöp Domokos, Dávid Ferenc Ifjusági Egyesület Merezşti 1933—1936-ra; Simén Domokos Merezşti 1936—1937-re; Unitárius Egyház-köztség 1935—1937-re; Unitárius Nőegyesület Merezşti 1933—1937-re; Sándor Gergely Ocland 1935-re (100 L.)

Előfizetői díjat fizettek: Katona Márton Cluj, ifj. László Mózes, Farkas József, özv. Szász Istvánné, Páll Lajosné, Jobb Dénes, Szász Domokos 1937-re.

Alapító tagsági díjban fizetett: Ádám Dániel Petreni 500 L-t, Ekárt Andor Ceheţel 200 L-t.

Cluj, 1937. április hó 24-én.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.